

Demografisk analys: Bo nära eller långt bort? Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013 2015:4

BE0701

I denna beskrivning redovisas först allmänna uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	2
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	4
A.12	Uppläggning och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	4
B.0	Inledning	4
B.1	Innehåll	4
1.1	Statistiska målstorheter	4
1.1.1	Objekt och population	4
1.1.2	Variabler	5
1.1.3	Statistiska mått	5
1.1.4	Redovisningsgrupper	5
1.1.5	Referenstider	5
1.2	Fullständighet	5
B.2	Tillförlitlighet	5
2.1	Tillförlitlighet totalt	5
2.2	Osäkerhetskällor	5
2.2.1	Urval	5
2.2.2	Ramtäckning	6
2.2.3	Mätning	6
2.2.4	Svarsbortfall	6

2.2.5	Bearbetning	6
2.2.6	Modellantaganden	7
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	7
B.3	Aktualitet	7
3.1	Frekvens	7
3.2	Framställningstid	7
3.3	Punktlighet	7
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet	8
4.1	Jämförbarhet över tiden	8
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	8
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	8
B.5	Tillgänglighet och förståelighet	8
5.1	Spridningsformer	8
5.2	Presentation	8
5.3	Dokumentation	8
5.4	Tillgång till primärmaterial	8
5.5	Upplysningstjänster	8

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Befolkning

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Befolkningsframskrivningar

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Nej

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Lotta Persson
Telefon: 08-506 942 11
E-post: Lotta.persson@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Lotta Persson
Telefon: 08-506 942 11
E-post: Lotta.persson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99). Studier inom demografisk analys baseras till stor del på uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB), som i sin tur bygger på uppgifter som Skatteverket levererar från folkbokföringen. Många av de variabler som används i analyserna används även i befolkningsstatistiken och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS 2001:100, ska Skatteverket lämna de uppgifter som behövs för befolkningsstatistiken till SCB.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Grunduppgifterna hämtas från redan befintliga register på SCB. Datamaterialet har sammanställts särskilt för denna rapport och personuppgifterna gallras så fort resultaten tagits fram.

A.9 EU-reglering

Den demografiska analysen berörs inte direkt av någon EU-reglering. Indirekt berörs den eftersom grundmaterialet från befolkningsstatistiken är EU-reglerad. För mer information, se *Beskrivning av statistiken* för befolkningsstatistiken, www.scb.se/be0101.

A.10 Syfte och historik

Syftet med rapporten *Bo nära eller långt bort? Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013* är att studera hur avståndet mellan barn och föräldrar har förändrats under perioden 1975–2013, både totalt och för olika grupper av barn, samt att beskriva vilka grupper av barn som oftare har ett kortare eller längre avstånd till sin andra förälder.

Rapporten är en Demografisk analys, www.scb.se/be0701. Syftet med demografiska analyser är att analysera och beskriva utvecklingen när det gäller fruktsamhet, dödlighet och migration, att ge underlag för de antaganden som ligger till grund för de årliga befolkningsframskrivningarna (se Befolkningsframskrivningar, www.scb.se/be0401) samt att analysera och beskriva parbildning och separationer.

Analysen av befolkningsutvecklingen har i princip gjorts sedan befolkningsstatistiken startade 1749. I samband med den stora utvandringen till Amerika gjordes en omfattande emigrationsutredning. Krisen i befolkningsfrågan på 1930-talet är ett annat exempel på när analys av befolkningsutvecklingen var

högaktuell. SCB har länge haft i uppgift att löpande analysera befolkningsutvecklingen och att göra specialundersökningar inom befolkningsområdet. Sedan 1986 publiceras analyserna i serien Demografiska rapporter.

A.11 Statistikanvändning

Demografisk analys har en bred grupp av användare, där regeringen, statliga myndigheter, kommuner och landsting är huvudanvändarna. Rapporterna används också av media, studerande och allmänhet för att få ökad kunskap om demografiska utvecklingstrender i samhället.

A.12 Uppläggning och genomförande

I rapporten beskrivs det geografiska avståndet mellan barn och förälder, för barn vars föräldrar inte bor tillsammans. Syftet är att studera hur avståndet mellan barn och föräldrar har förändrats under perioden 1975–2013, både totalt och för olika grupper av barn, samt att beskriva vilka grupper av barn som oftare har ett kortare eller längre avstånd till sin andra förälder.

Det datamaterial som används i rapporten har skapats med hjälp av flera av SCB:s totalräknade register: Registret över totalbefolkningen (RTB), Flergenerationsregistret, Registret över inkomster och taxeringar, Utbildningsregistret samt Geografidatabasen.

A.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering görs.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Detta är inte relevant eftersom rapporten *Bo nära eller långt bort? Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013* är en engångsrapport.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Det datamaterial som används i rapporten utgår från följande register: Registret över totalbefolkningen (RTB), Flergenerationsregistret, Registret över inkomster och taxeringar, Utbildningsregistret samt Geografidatabasen. Information om innehåll och kvalitet i dessa register finns tillgängliga på SCB:s webbplats.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

De objekt som redovisas är barn 0–17 år med särlevande föräldrar under perioden 1975–2013. För att ingå i populationen ska barnen vara folkbokförda med en av sina biologiska föräldrar vid slutet av respektive år och barnets andra förälder vara folkbokförd i Sverige vid samma tidpunkt. Barn vars andra

förälder bor utomlands, har avlidit och barn där uppgift om en förälder saknas ingår inte.

1.1.2 Variabler

De variabler som ingår i statistiken är det geografiska avståndet mellan barnet och den förälder de inte är folkbokförd tillsammans med, avståndet är beräknat utifrån uppgift om koordinater på fastighetsnivå för barn och föräldrar. Övriga variabler som används i statistikframtagningen är år, barnets kön, ålder och kommun samt föräldrarnas kön, ålder, födelseland, antal barn, civilstånd, separationsår, utbildningsnivå och inkomst.

1.1.3 Statistiska mått

I rapporten redovisas resultaten som avstånd i kilometer, antal, andelar och oddskvoter.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter år, barnets kön, barnets ålder, mammans och pappans ålder vid barnets födelse, föräldrarnas födelseland, familjetyp före separationen, antal syskon barnet har, tid sedan separationen, mammans och pappans nyparbildning efter separationen, mammans och pappans utbildningsnivå, mammans och pappans inkomstnivå samt kommungrupp.

1.1.5 Referenstider

Statistiken innehåller information för barn med särlevande föräldrar under perioden 1975–2013. Information för åren 1969–2013 har använts.

1.2. Fullständighet

De demografiska analyserna har inte för avsikt att täcka hela demografiområdet utan beskriver vissa delområden. I den här rapporten studeras avstånd mellan barn och förälder för de barn vars båda föräldrar är kända, lever och är folkbokförda i Sverige. Barn med någon förälder boende utomlands, med en någon förälder som har avlidit och barn där uppgift om en förälder saknas ingår inte.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken i denna rapport baseras från uppgifter från flera av SCB:s register. Individregistren är baserade på uppgifter från folkbokföringen och Geografidatabasen bygger från uppgifter från Lantmäteriet. Tillförlitligheten totalt sett är god men påverkas till mindre del av brister i rapporteringen av flyttningar och bortfall för vissa variabler, se punkt 2.2 *Osäkerhetskällor*.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är totalräknad och därmed inte påverkad av urvalsosäkerheter.

2.2.2 Ramtäckning

Statistiken bygger på befolkningsstatistiken (RTB) och uppgifter från Geografidatabasen. Alla täckningsfel i dessa register finns också med i statistiken i denna rapport.

2.2.3 Mätning

Mätningen för statistiken i rapporten *Bo nära eller långt bort? Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013* består i att hämta uppgifter från SCB:s befolkningsregister och att härleda variabler utifrån dessa uppgifter.

Uppgifterna till de register som används hämtas från de externa folkbokföringsregistren och är administrativa till sin karaktär. Primärt är det Skatteverket (skattekontoren) som samlar in, mäter och registrerar uppgifterna. Insamlingen genomförs i fastställda rutiner och med hjälp av olika typer av blanketter. Hur uppgiftsinsamlingen och dataregistreringen i praktiken går till framgår av den handbok i folkbokföring som används i arbetet.

Då rapporteringen sköts av individen själv, till exempel vid flyttning förekommer förmodligen mätfelet. För mer information om befolkningsregistret, se vidare Beskrivning av statistiken (BaS) för Befolkningsstatistiken, www.scb.se/BE0101.

2.2.4 Svarsbortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om objektsbortfall; saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall. Statistiken baseras på uppgifter från SCB:s totalräknade individregister där inget objektsbortfall finns men det förekommer partiellt bortfall i några fall.

Uppgift om utbildningsnivå, som ingår i statistiken för åren 1985–2013, saknas för en mindre andel av befolkningen. Bortfallet är högre de första åren, för de barn som ingår i populationen saknas uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå för omkring 7 procent åren 1985–1989 och cirka 1 procent från och med 1990.

Uppgift om geografiskt avstånd bygger på koordinater från Geografidatabasen. Källan till uppgifterna om fastighetskoordinater är ursprungligen Lantmäteriet. I de flesta fall finns uppgift från Lantmäteriet, men i de fall uppgift saknas kan koordinaterna skattas utifrån NYKO (SCB:s databehandlingssystem för statistikredovisning för delområden inom en kommun), församling eller Folk- och bostadsräkningar. Trots dessa skattningar är täckningen inte fullständig. Täckningen för koordinater är lägre för de tidigare åren, 1975 saknas uppgift om avstånd till förälder för 7 procent av barnen. Andelen med uppgift saknas minskar därefter för att ligga omkring 2 procent från och med 1982.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den "mänskliga faktorn", t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den "mänskliga faktorn", både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

För framtagning av datamaterialet som använts i statistiken har ytterligare bearbetningar gjorts. Här kan vissa fel ha uppkommit, det vill säga utöver de som finns för de olika administrativa register som är grundmaterial för statistiken. Resultaten har rimlighetskontrollerats kontinuerligt under arbetets gång och statistiken kan antas vara relativt opåverkad av ytterligare bearbetningsfel.

2.2.6 Modellantaganden

Modellantaganden vid framställning av datamaterialet redovisas i avsnittet ovan. I rapporten görs en analys över benägenheten att ha sin frånlevande förälder inom 2 kilometers avstånd respektive ett avstånd på minst 50 kilometer och den metod som används är logistisk regression, en typ av multivariat analys. I denna typ av analys kan flera faktorer som är av relevans ingå samtidigt, vilket kan ge en bättre förståelse både för vad som kan ligga bakom utvecklingen över tid och för vilka faktorer som har störst betydelse för avståndet mellan barn och deras frånlevande förälder. Logistisk regression är användbar när utfallsvariabeln endast kan anta två värden. I detta fall rör det sig om att barnet har ett kort respektive långt avstånd till sin frånlevande förälder eller inte.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Analysresultaten presenteras i form av oddskvoter och där redovisas om oddskvoterna skiljer sig åt från referenskategorierna med 95 procents säkerhet.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Rapporten *Bo nära eller långt bort? Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013* är inte en återkommande rapport. Rapporten publiceras i serien *Demografiska rapporter* och rapporter i denna serie utkommer intermitent med ett par rapporter per år.

3.2 Framställningstid

Räknat från den senaste referenstidpunkten är framställningstiden till publicering cirka 18 månader.

3.3 Punktlighet

Publicering sker i enlighet med SCB:s publiceringsplan.

B.4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

I rapporten görs jämförelser över tidsperioden 1975–2013. Eftersom statistikpubliceringen är av engångskaraktär är andra jämförelser över tiden är inte relevant.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

I rapporten redovisas jämförelser mellan olika grupper av barn, exempelvis mellan barn boende med sin mamma och boende med sin pappa, barn i olika kommuntyper och barn med föräldrar i olika inkomstgrupper.

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

Annan statistik om avstånd mellan barn och deras särlevande föräldrar som grundar sig på register och där barns uppgift om avstånd saknas är exkluderade är jämförbar med denna statistik.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Rapporten publiceras i serien *Demografiska rapporter* och är tillgänglig på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701, och i tryckt form.

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av text, diagram och tabeller.

5.3 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Dokumentation av statistiken (SCBDOK)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Beskrivning av statistiken (BaS)*. Dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/be0701.

Den publicerade rapporten innehåller ett dokumentationsavsnitt – *Fakta om statistiken* vilket är en sammanfattning av *Beskrivning av statistiken*.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Grunduppgifterna från SCB:s befintliga register är skyddade av gällande sekretessregler men avidentifierat mikrodata kan efter prövning lämnas ut för forskningsändamål och statistik. För utlämnande av mikrodata hänvisas till uppdragsansvarig vid befolkningsstatistiken, 019-17 61 00, eller befolkning.forskning@scb.se.

5.5 Upplysningstjänster

Karin Lundström, Statistiska centralbyrån, 104 51 Stockholm, telefon: 08-506 94 187, e-post: demografi@scb.se
Anna Nyman, Statistiska centralbyrån, 104 51 Stockholm, telefon: 08-506 94 594, e-post: demografi@scb.se